

Asia: VN/17575/2021

Luonnos hallituksen esityksestä SORA-säännösten muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne muutosehdotuksista alla olevaan tekstikenttään

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Opetushallitukselta lausuntoa luonnoksesta koskien hallituksen esitystä SORA-säännösten muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, yliopistolakia ja ammattikorkeakoululakia sekä tutkintokoulutukseen

valmentavasta koulutuksesta annettua lakia ja rikosrekisterilakia. Lisäksi esityksessä ehdotetaan kumottavaksi opiskelijoiden oikeusturvalautakunnasta

annettu laki.

Opetushallitus pitää ehdotettuja muutoksia lähtökohtaisesti kannatettavina. Muutokset täsmentävät toimenpiteitä SORA-tutkinnoissa ja parantavat

opiskelijan oikeusturvaa SORA-prosessin eri vaiheissa. Lisäksi ehdotetut muutokset varmentavat potilas- ja asiakasturvallisuutta eri asiakasryhmillä sekä

liikenteen turvallisuutta.

Opetushallitus kannattaa hakijan tiedonantovelvoitteen ja toisen koulutuksen järjestäjän tiedonantomahdollisuuden rajaamista siten, että koulutuksen

järjestäjällä on mahdollisuus saada hakijaan liittyen tiedot enintään kaksi vuotta aiemmin hakuajan päättymisestä vireille tulleesta opiskeluoikeuden peruttamisesta koskevasta asiasta, josta ei ole tehty päätöstä. Rajaaminen huomioi opiskelijan oikeusturvan ja mahdollisesti muuttuneen tilanteen.

Tiedonantovelvoitetta rajattaessa koulutuksen järjestäjät eivät käsittele vanhentunutta tietoa, mikä säästää koulutuksen järjestäjien aikaa ja resursseja. Opetushallitus näkee myös tärkeäksi määrittellä, mistä opiskeluoikeuden peruuttamisprosessi katsotaan alkavaksi, jotta kahden vuoden aikarajaukseen sisällytettävät peruuttamisprosessit ovat yksiselitteisesti tulkittavissa.

Opetushallitus kannattaa esitystä, että opiskelijaksi ottamisen esteitä koskevaa sääntelyä sovellettaisiin myös silloin, kun opiskelija suorittaa SORA-tutkintoon

kuuluvan tutkinnon osan tai osia. On kuitenkin huomioitava, että SORA-hankkeen yhteydessä tehdyssä kyselyssä vastaajat kokivat haasteina hakijan hakuvaiheessa antamien tietojen luotettavuuden. Kyselyn vastaajat kokivat, että opiskelijan oma ilmoitus terveydentilastaan ei ole aina luotettava ja tietojen tarkistaminen on vaikeaa. Hallituksen esityksen mukainen hakijan velvoite ilmoittaa vireillä olevasta opiskeluoikeuden peruuttamista koskevasta asiasta, ei välttämättä lisää luottamusta siihen, että hakija tekee ilmoituksen. On tärkeää, että riippumatta hakijan antamasta omasta ilmoituksesta, koulutuksen järjestäjä voi pyytää tarkempia hakijan terveydentilatietoja, joiden avulla voidaan arvioida opiskelusta ja opiskelun edellyttämistä toiminnoista suoriutumista. Pohdittavaa myös on, miten soveltuvuutta arvioidaan ja suhteutetaan keinoihin, joilla mahdollisia opiskelun esteitä voidaan poistaa tai lieventää.

Opetushallitus kannattaa esitystä, että koulutuksen järjestäjällä on tarvittaessa oikeus saada salassapitosäännösten estämättä opiskelijaksi ottamisen

edellyttämät välttämättömät tiedot vireille tulleesta prosessista myös toiselta koulutuksen järjestäjältä. Tämä edellyttää määrittelyä, välttämättömien tietojen

sisällöstä ja tietojen käsittelystä sekä kuvausta siitä, miten tiedot saava koulutuksen järjestäjä huomioi vireillä olevan asian omassa valintamenettelyssään.

Opetushallitus kannattaa esitystä, jonka mukaan koulutuksen järjestäjällä olisi jatkossa oikeus pyytää opiskelijalta ote rikosrekisteristä alaikäisten parissa

työskentelyn lisäksi myös silloin, jos koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin oppilaitoksessa, työpaikalla tai muussa oppimisympäristössä sisältyy iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelyä. Rikosrekisteriin liittyen on perusteltua nimetä, millaiset tuomiot rikosrekisterissä tässä yhteydessä näkyvät ja mahdollisesti johtavat toimenpiteisiin SORA-säädöksiin liittyen. Samoin hallituksen esityksessä ehdotetaan opiskeluoikeuden peruuttamisen

mahdollisuutta, kun kyse on iäkkäiden tai vammaisten henkilöiden parissa työskentelemisestä ja opiskeluoikeuden peruuttaminen olisi tarpeen heidän

suojelemiseksi. Opetushallituksen näkee, että ehdotetut säädökset edellyttävät iäkkään ja vammaisen määrittelyä käsitteenä tässä yhteydessä, jotta

toimintatavat ovat yksiselitteiset eri koulutuksen järjestäjien välillä. Toisaalta on tärkeää huomioida, että sosiaali- ja terveydenhuollossa on myös muita asiakasryhmiä, jotka terveydellisistä syistä ovat täysin muiden huolenpidon varassa. Näin ollen on perusteltua pohtia, tuleeko asiakasryhmien määrittely olla

ehdotettua laajempi tai yleisluontoisempi. Lisäksi on huomioitava, että kasvatuksen ja koulutuksen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ympäristöissä

työskentelee myös muita kuin SORA-tutkintoihin kuuluvien ammatillisten perustutkintojen suorittaneita. Näin ollen tulisi määritellä, koskevatko

määräykset myös muiden kuin SORA-tutkintojen opiskelijoita työskenneltäessä edellä mainittujen asiakasryhmien parissa.

Opetushallitus kannattaa esitystä opiskelijan osallistumisoikeuden eväämisestä koulutukseen liittyviin käytännön tehtäviin, kunnes hän esittää huumausainetestiä koskevan todistuksen, mikäli opiskelija on määrätty laissa tarkoitettulla tavalla huumausainetestiin. Lisäksi on perusteltua, että mahdollisuus evätä opiskelijalta oikeus osallistua käytännön tehtäviin koskee sekä oppisopimuskoulutusta että opiskeltaessa koulutusopimuksella. Opetushallitus näkee, että mahdollisuus huumausainetestin edellyttämistä tarvittaessa jo ennakoivasti ennen siirtymistä tarkkuutta vaativiin tehtäviin, selkeyttää koulutuksen järjestäjien toimintaa ja lisää turvallisuutta. Koulutuksen järjestäjän sujuvan ja joustavan toiminnan kannalta on perusteltua, että rehtori voisi päättää opiskeluoikeuden epäämisestä ja opettaja voisi määrätä opetusta häiritsevän, väkivaltaisesti tai uhkaavasti käyttäytyvän opiskelijan poistumaan luokkahuoneesta, muusta tilasta tai tilaisuudesta. Ammatilliseen koulutukseen sisältyy olennaisesti osaamisen hankkiminen työpaikoilla, joten on tärkeää myös kuvata, miten toimitaan edellä mainituissa tilanteissa tässä yhteydessä.

Opetushallitus kannattaa esitystä säätää lailla opetuksesta enintään kolmeksi päiväksi evätylle opiskelijalle järjestettävistä opiskeluhuoltopalveluista ja siitä,

että paluu opetukseen tulee toteuttaa suunnitelmallisesti ja tuetusti. Lisäksi on erittäin hyvä, että mahdollisen opetukseen ja käytännön tehtäviin osallistumisen epääminen yhteydessä tulee päivittää opiskelijan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma ja turvata opintojen suunnitelmallinen jatkuminen.

Opetushallitus kannattaa, että koulutuksen järjestäjä veloitetaan ohjaamaan opiskelija hakeutumaan muuhun tutkintoon tai koulutukseen ennen opiskeluoikeuden peruuttamista ja opiskeluoikeuden peruuttamista koskevan päätöksen jälkeen. Laki ammatillisesta koulutuksesta määrää, koulutuksen

järjestäjän tehtäväksi antaa opiskelijalle todistus suoritetuista tutkinnon osista, jos opiskelija suorittaa vain tutkinnon osaa tai osia ja henkilökohtaisessa

osaamisen kehittämissuunnitelmassa tavoitteeksi asetettu osaaminen on saavutettu. Todistus suoritetuista tutkinnon osista tulee antaa opiskelijalle myös,

jos opiskelija on katsottu lain 97 §:ssä säädetyllä tavalla eronneeksi. Opiskeluoikeuden peruuttamisen yhteydessä on tärkeää määritellä SORA-tutkintojen osalta toimenpiteet todistuksen antamisesta tilanteissa, joissa jo suoritettut tutkinnon osat antavat oikeuden toimia tietyissä työtehtävissä. SORA-tutkintoihin liittyen logistiikan alalla ja kuljetusalalla on tilanteita, joissa määrätty tutkinnon osat suoritettuaan, henkilöllä on oikeus toimia tietyissä työtehtävissä,

esimerkiksi liikenneopettajana, vaikka hän ei ole suorittanut ammatillista tutkintoa.

Hallituksen esityksen mukaan Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus laativat muutoksista ohjeistusta koulutuksen järjestäjille sekä järjestävät

koulutustilaisuuden keväällä 2023. Lisäksi Opetushallitus vastaa SORA-oppaan ylläpitämisestä ja esityksessä ehdotettujen muutosten seurauksena

Opetushallitus päivittäisi kyseistä opasta. Opetushallitus toivoo koulutuksen järjestämiseen ja oppaan päivittämiseen selkeää yhteistyökuviota.

Hallitus esittää opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan lakkauttamista perustuen oikeusturvalautakunnalle tulleiden asioiden vähäisyyteen ja sen myötä

ratkaisukäytäntöjen yhtenäistymisen haasteisiin. Mikäli lautakunnan toiminta lakkautetaan ja opiskelijoiden valitukset siirtyvät käsiteltäviksi alueellisesti

toimivaltaiseen hallinto-oikeuteen, on perusteltua selvittää, kuinka muutos vaikuttaa valitusten käsittelyaikaan. Lisäksi on hyvä kartoittaa, aiheuttavatko nyt

tehdyt hallituksen esityksen sisältämät muutokset mahdollisesti lisää valituksia.

Voitte arvioida muutosehdotusten vaikutuksia alla olevaan tekstikenttään

-

Artama Tuija
Opetushallitus